
kisdobos
1986. DECEMBER
KENGURU
JÁTÉKVÁR
BARÁTUNK...
EGYSZER VOLT
HÉTMÉRFÖLDES CSIZMÁBAN
JÁTSSZUNK EGYÜTT!

Karácsonyok

Az **elsőn** — épp hogy megszülettem — én voltam a csoda.

A **másodikon** — mint megtudtam — bámultam a csillagszóró-csodát s a ház népe ügyelt, fel ne gyújtsam a fát.

A **harmadikon** aggódtak: jól választottak-e ajándékot nekem?

A **negyediken** szurkolt a család: földre ne ejtsem a porcelán fejű babát.

Az **ötödiken** nagyiéknál voltam vendégségben: az óriási fenyőre nagyapám villanykörtéket szerelt.

A **hatodikon** már tudtam, nincs Télapó, nincs Mikulás. Szorongva vártam mégis.

A **hetediken** játékot alig kaptam. Már tud olvasni — mondták. Könyv, toll és váltócipőnek papucs volt a fa alatt.

A **nyolcadikon** a testvérem és én díszítettük a fát. És a barátomtól kaptam egy hosszú fülű nyulat, kabalát.

A **kilencediken** hosszú osztás-szorzás után apró kedvességekkel leptem meg családom tagjait és a legjobb barátaimat.

A **tizediken** pedig egy nagyot kiáltok: BÉKÉS, SZÉP KARÁCSONYT! Ugye meghalljátok?

Ratkai Gabi
4. osztályos tanuló

KISDOBOS KÉPTÁR

Csók István

Züzü karácsonya

Hasznos Zoltán felvétele

Kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetsége lapja a 6—10 éveseknek. XXXV. évf., 10. sz. Főszerkesztő: **Jani Gabriella.** Kiadja: az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat. Felelős kiadó: **dr. Petrus György.** Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. 1374, telefon: 116-660. Készült a Kossuth Nyomdában 86.0672. Felelős vezető: Bede István vezérigazgató. Index: 25442, HU ISSN 0450-3287.

Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, Budapest, Postafiók 100. 1502, telefon: 660-162. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest V., József nádor tér 1. 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Megjelenik évenként tíz alkalommal. Előfizetési díj egy évre 60,— Ft. Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
A címlapon **Görög Júlia** grafikája.

Fehér Ferenc versei

Kívánság egy mondatban

Te olyan jó vagy, apu,
ma este olyan sokat meséltél,
pedig tudom, korán kelsz majd megint,
nem talállak, mire fölébredek;
ezért jó leszek, nem is kívánom már,
hogy holnap hozzál nyílvesszőt meg pisztolyt,
inkább azt, hogy valóra váljék ma esti meséd:
a víz sose érjen föl addig a cölöpkunyhóig,
amelyikben az a néger fiúcska lakik;
a riksa-kuli kisfia bárcsak megvehetné
azt a motort apukájának;
a jeges mackó menjen ma éjszakára
abba az eszkimókunyhóba,
és takarja bundájába a gyerekeket,
és ha tudsz, szóljál, apu,
hogy jó vastag papírra nyomják
eztán az újságot abban a messzi városban,
ahol újságpapírral takaróznak a gyerekek,
mert te olyan jó vagy, apu . . .

Ajándékozás

Csöpp csigának házat,
pihenjen, ha fáradt;
rejteket a gyíknak
s fülelő nyusziknak;
őzikének nagy-nagy
erdei nyugalmat;
kis halat a tónak,
vizet szomjazónak;
fényt az éjszakának,
szorgos mécsbogárnak;
szép mesélő csendet
gyereknek, öregnek.

Kiss Ilona rajzai

Kisdobosnak lenni — ma

„Gyereknek lenni azért rossz, mert igazából nem tartozol sehova" — idézik sokszor a kedvelt svéd költő szavait. Az az igazság, hogy legalább annyi gond nyomja a kisiskolások szívét, mint a felnőttekét. Van, aki teljes családban szeretne élni, van, aki barát után vágyik, van, aki csak arra, hogy ne csúfolják. Ám problémáik nagy részét maguk is meg tudják oldani, ha úgy érzik, hogy tartoznak valahová, ha közösséggé kovácsolódik egy raj vagy őrs. Csepeli és angyalföldi kisdobosok vallanak most erről.

— Én a sportfoglalkozásokat szeretem a legjobban. Nemcsak a labdajátékokat, hanem a síelést és a korcsolyázást is. A nyáron Leninváros mellett táboroztunk, levittük az úttörőcsapat korcsolyáit. Fél óránként cseréltük a a cipőket. Mindenki megtanult a jégen siklani. Nekem az volt a legnagyobb élmény, hogy rövid nadrágban és pólóban lehetett korcsolyázni.

— A vándortáborban az volt a legjobb, hogy vegyes őrsök voltak. A nagyok nemcsak főzni segítettek, hanem sok praktikus dologra megtanítottak, s ha kellett, segítettek a hajam befonni. Szeretném, ha az iskolában is ilyen maradna az őrsünk: fele a mi osztályunkból, fele a „nagyokból".

— Nekem pontosan az tetszik az őrsi közösségünkben, hogy kevesebben vagyunk, mint a rajban és csupa jó barátból állunk. Mint a három testőr, mi is úgy élünk. Egy mindenkiért, mindenki egyért! Így együtt még az újságpapír gyűjtése is szórakoztató esemény.

— Nekem az úttörőmozgalom a barátságot jelenti. Az úttörőtalálkozón egy szerencsi kislány volt nálunk. Nagyon megszerettük egymást. A nyáron meglátogattuk őt és a szüleink is jó barátok lettek. Egy tuja-csemetét kaptunk emlékbe tőlük, apu már el is ültette a kertbe. Naponta locsolom és megírom a barátnőmnek, hogyan fejlődik.

— Kisdobosnak lenni ma sokkal jobb, mint a háború után. A nagymama mesélte, hogy nem volt mindenkinek fehér úttörőinge, azt csak néhány pajtás kapott jutalomból, nekünk pedig kétféle is van, és minden táborban egy szép pólót is kapunk.

— Szerintem a legfontosabb az, hogy béke van. A bátyám két évvel ezelőtt Zánkán megismerkedett egy iraki kisfiúval. Nagyon jóba lettek. Mi sok levelet küldtünk neki, de egyre sem jött válasz. Nagyon izgulunk, hogy ne legyen semmi baja.

— Szerintem is a legjobb az, hogy mi békében élhetünk. Most olvastunk Bem apó kisdobosáról. Nekünk azért sokkal jobb sorunk van, mint Balta Mózsinak. Nekünk is van Bem apónk, csak éppen Edit néninek hívják. Ő a tanító néninK. Kedves és megértő.

— Otthon nagyon jó nekem, szeretnek a szüleim és én is nagyon szeretem őket. Néha félek, ha a tv-híradót nézem, mert sok benne a háború. Azt hiszem, hogy nálunk az őrsben is így vannak vele, mert amikor az őszi kiránduláson Buda visszafoglalását kellett volna eljátszani, senki nem akart török lenni. Az ifivezetőnk aztán kitalálta, hogy játsszunk akadályversenyt. Nagyon jó volt!

Szedlák Éva

Csúri Mária munkája, Szemfüles raj, Aszód

Kisdobosok Nagydobosban

Szabolcs-Szatmár megyében, a Kraszna folyótól nem messze található Nagydobos. Az ottani általános iskola csapatvezetőjével, Ácsné Gergely Ilonával beszélgetünk a falu történetéről, hagyományairól és arról, hogyan élnek Nagydobosban a mai kisdobosok.

— *Honnan kapta nevét a település?*

— A Dobos név származásáról kétféle magyarázatra is rábukkantunk. Az egyik: ha vész közelgett, a király katonái dobszóval adták hírül az embereknek. Mások szerint az itt található dombokról kapta a helység a Dobos nevet.

— *Mit tudnak a gyerekek a falu történetéről?*

— Úttörőcsapatunk kutatta lakóhelyünk történetét. A meglelt források szerint az 1200-as években a falu Várasdobos néven szerepelt. Ez a település a tatárjárás idején elpusztult. A Várasdobosban élő emberek utódai két helyre telpedtek le. Nagyobb részük a Kraszna mellé, itt keletkezett a mai Nagydobos. Kisebb részük egy nagy pusztán vert tanyát — ez a mai Pusztadobos.

— *Milyen népszokások alakultak ki a faluban?*

— Mint minden faluban, nálunk is többféle néphagyomány élt. Régi szokás volt a szüreti bál. A szüreti munkák befejeztével mindenki ünneplőbe öltözött. Az emberek dalolva vonultak fel a falu főutcáján. Ebéd után a fő mulatság a körhinta volt, amit itt „ringispír"-nek neveztek. Az igazi szüreti bál este kezdődött és hajnalig tartott. Ma is él e hagyomány falunkban, de ez már csak megfakult utánzata az eredetinek. A leginkább élő népszokás az őszi lekvárfőzés. A hosszú kavargatások közepette dalolnak, mesélnek egymásnak az emberek. Télen a tengerihántóban és a fonókban gyűltek össze az emberek. Munka közben daloltak, beszélgettek. Pihenésképpen játszottak. Kedves mulatság volt a Kútba estem, ki húz ki? című népi játék.

— *Tesznek-e valamit a kisdobosok azért, hogy felelevenítsék a már-már kihalóban lévő népszokásokat?*

— Természetesen. Felélesztett hagyomány nálunk a farsangi bál. Ilyenkor előkerülnek a padlásról a régi-régi szüreti bálokon viselt ruhák. Az idén tengerihántó versenyt is rendeztünk. A gyerekek megismerték a régi tengerimorzsolót és a szakasztókosarat. Abban gyűlt a hántott tengeri. A madarak és fák napján játékos sportvetélkedőket rendezünk az erdőben. Ekkor gyerekek, szülők és tanárok mérik össze erőiket, ügyességüket. Amikor jól elfárad mindenki, bográcsgulyást főzünk. Míg a bogrács alatt ropog a tűz, az idősebbek elmesélnek egy-egy régi történetet. A fiatalok így még jobban megismerhetik falunkat.

— *És a mai hagyományteremtés?*

— Arra is gondolunk, hogyan tehetnénk szebbé környezetünket. A „minden gyermeknek egy fát" akcióban az úttörők és a kisdobosok egy-egy fát ültettek a sportpálya köré. Ezeket azóta is gondozzák, ápolják. Csapatunk névadója, Ságvári Endre tiszteletére pedig „két nap a csapatért" jelszóval rendszeres társadalmi munkát szervezünk. Ebben a kisdobosok hulló almát, szamócapalántát szednek. A legjobban dolgozó rajok jutalma kirándulás. Így kapcsolódik egymáshoz hagyományőrzés és hagyományteremtés Nagydobosban.

Bemutatjuk a Kaláka együttest

Fotó: Kádár Kata

A nevünket jelölő szót nem mi találtuk ki. Nagyon régi, erdélyi kifejezés. A kaláka egy közösség, amely valami nagyobb munka — házépítés, aratás — elvégzésére jött össze. Ez a munka lehet bármi más, még muzsikálás is. Mi 17 éve azért jöttünk öszsze, hogy kalákában dalokat írjunk és együtt énekeljünk. Ezt el is meséltük azoknak, akik velünk voltak a Thália Színház „Vasárnapi Kaláka" című előadásán vagy a „Mesélő Muzsika" bérletsorozat hangversenyén vagy másutt, ahol szerepeltünk: iskolákban, művelődési házakban, úttörőházakban.

Örülünk, hogy a „Magyar Népmesék" és a „Mesék Mátyás királyról" című rajzfilm-zenéink nem ismeretlenek, és „A pelikán" című lemezünket is sokan ismerik.

Nemcsak Magyarországon koncertezünk; 17 év alatt éppen 17 országban játszottunk. Ausztriában, NDK-ban, NSZK-ban, Jugoszláviában már összeszámolni sem igen tudjuk, hányszor jártunk, gyakran koncertezünk Hollandiában, Dániában, Belgiumban, Finnországban és természetesen a környező szocialista országokban is. Külföldön népdalokat és hangszeres népzenét is játszunk. Dalainkat mi komponáljuk kalákában — de csak a muzsikát! A dalok szövegét költők írják vagy írták: Arany János, Kosztolányi Dezső, József Attila, Weöres Sándor, Kányádi Sándor vagy Szergej Jeszenyin, Francois Villon...

Most újabb meglepetésre készülünk. Mire ezeket a sorokat olvassátok, megjelenik az első KALÁKA ZENÉS KÖNYV. NÁLATOK LAKNAK-E ÁLLATOK? ez a címe; 36 verset olvashattok a könyvben, és meg is hallgathatjátok — kazettán. A könyvet a Móra Kiadó jelenteti meg a téli könyvvásárra, aki pedig közvetlenül tőlünk, élőben szeretné hallani a dalokat, szeretettel várjuk a Thália Színházba. Új műsorunk címe: NÁLATOK LAKNAK-E ÁLLATOK?

A parlamenti fenyőünnepen több, mint fél évtizede a Kaláka muzsikál. Az együttest 1985-ben Gyermekekért díjjal tüntették ki.

Zelk Zoltán versei

Rajzpapír

Óriási rajzpapír
a fehér hó, arra ír,
arra rajzol képeket,
ahogy rajta lépeget,
ahogy jobbra-balra megy
ez a vidám vörösbegy.

Mellette fut a rigó,
de ha elolvad a hó,
ha megjő a kikelet,
ő rajzol majd képeket,
zöld krétával füveket,
kopasz ágra rügyeket.

Téli fák

Nem fáztok, ti téli fák,
mikor meztelen az ág?
Eldobtátok a nyári zöld
s az őszi aranyruhát.

Ejnye, ejnye, téli fák,
ez aztán a furcsaság:
hideg télben levetkőztök,
nyáron viseltek ruhát!

Őzek, nyulak, szarvasok

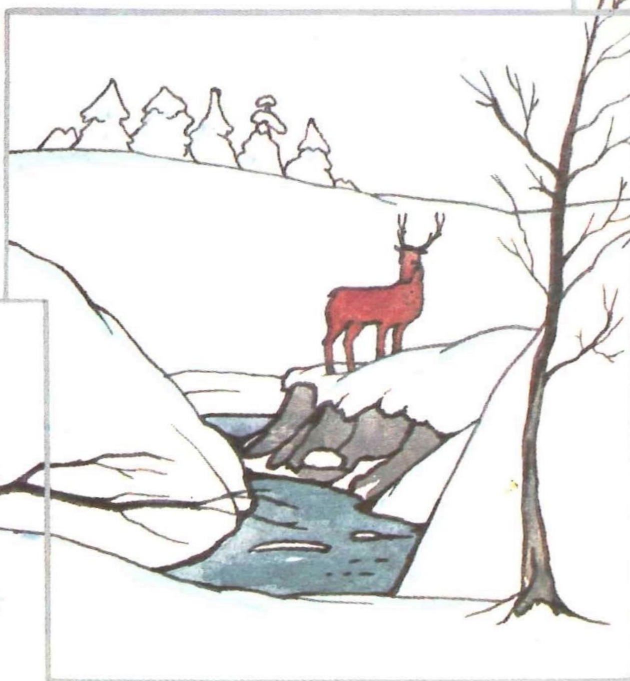
Őzek, nyulak, szarvasok,
hideg már az erdő,
szelet hoz még az éjszaka,
havat hoz a felhő.

Őzek, nyulak, szarvasok,
mi lesz ma ebédre?
Havon pirult fűszál, jégen
fűtött falevélke.

Őzek, nyulak, szarvasok,
mit isztok utána?
Három patak jön mihozzánk
ma ebéd utánra.

Őzek, nyulak, szarvasok,
hol alusztok éjjel?
Betakar minket az erdő
köddel, falevéllel.

Békés Rozi rajza

Nyolcvan évvel ezelőtt, 1906. december 18-án született Zelk Zoltán. A költő szívesen írt gyerekeknek; versei, meséi, elbeszélő költeményei számos színes képeskönyvben láttak napvilágot. Gyermekverseit és meséit 1982-ben „Alszik a szél" címmel gyűjtötte egybe a Szépirodalmi Könyvkiadó. Zelk Zoltán volt — Nagy László költőtársával együtt — a Kisdobos első szerkesztője is.

Találkoztam a Mikulással

A Kisdobos megbízásából Lappföldön

Fotó: P. Laalo

„Mikulás pedig nincs!" — jelenti két kis barátom ellentmondást nem tűrően. Hol rájuk, hol finn barátomra pillantok, aki pedig épp most büszkélkedett: nálunk, Finnországban él a Mikulás. Az i g a z i. Kis barátaim hitetlenkedtek, de azért megkértek: ha egyszer arra járok, kérdezzem meg, mi az igazság? Így indulok el Mikulásnézőbe.

Két napon, két éjjelen át visz az utam a finn fővárosig, de Mikulásország még újabb napi járásra esik Helsinkitől. Szerencsémre a finn légitársaság, a FINNAIR a Kisdobos tudósítójának segítségére siet, ingyenjegyet kapok. A kék-fehér DC—9-es gép kapitánya készséges: aki a gyerekek nevében jön és a Mikuláshoz megy, mondja, annak köztünk a helye! Így repülök, pilótafülkében ülve tavak, erdők fölött.

Egyetlen óra alatt repülünk át ezer kilométert Észak fővárosáig, Rovaniemi-ig. A városon halad át a sarkkör, onnan kezdődik a Lappföld. Finnország keleti határánál egy kopár hegyen, a Korvatunturin lakik a Mikulás: a Joulupukki.

Amint finn barátaim mesélik: éppen úgy él, mint a többi lappföldi ember. Maga építi a házát, a ház mellett, persze, szauna is van. Nyáron füveket, bogyókat gyűjt. Nevelgeti rénszarvasait, akik nem csupán hűséges társai. A rénszarvas sózott, füstölt, napon szárított húsa igen kiváló eledel, magam is kóstoltam. Bőréből pedig kikerül az öltözék.

Amikor a Joulupukki ellátta dolgát a ház körül, leül, hogy a gyerekek leveleire válaszoljon. Olyan sok levelet kap, hogy egyedül nem győzi. Segítői a tonttuk. Ezek a picike, sejtelmes manók piros ruhát, piros sapkát hordanak.

A tél a nagy munka ideje, nyáron a Joulupukki is utazgathat egy kicsit. Mondják, néha leereszkedik a városba. Éppen mára várják érkezését. Pszt, már jön is.

Az erdő mélyéről bukkan elő, a fű elnyeli léptei zaját. Olyan, mint a mesében; hosszú a szakálla, piros a ruhája, vállán tarisznya.

— Te meg ki vagy? — kérdezi azon a dörmögő hangján, amilyennek a Mikulás hangját csak el tudom képzelni.

— Magyar vagyok. Újságíró.

— Ó, én nagyon szeretem a magyarokat! Tudják-e ott a gyerekek, hogy rokonok vagyunk?

— Tudják és ismerik, szeretik is a finneket.

— És miért nem kaptam még egyetlen magyar gyerektől sem levelet?

— Meglehet, nem ismerik a címedet...

— Az meg hogy lehet? Elvinnéd-e nekik? Santa Claus, 969300 Rovaniemi, Finland.

— Köszönöm, biztosan lesz, aki ír. De azért ugye meglátogatsz bennünket?

— Már készítem is az ajándékot a gyerekeknek.

— A jóknak?

— Mindnek. Szerintem minden gyerek megérdemli az ajándékot.

És már megy is. Még látni, ahogy egy utolsót int és eltűnik a sűrűben.

Én meg csak most eszmélek: nem teljesítettem a kötelességemet. Nem kérdeztem meg tőle: tényleg létezik-e? Most már azt gondolom, ez nem is fontos. Hiszen, aki tud beszélgetni a manókkal, rénszarvasokkal parolázik és minden gyereket méltónak tart az ajándékra, annak, ugye, lennie k e l l?

Major Árvácska

Volt egyszer egy mesemondó kislány...

Fotó: Korniss Péter

Több éve őrizgetek egy rádióújságot. A címlapján aprócska, bukovinai székely népviseletbe öltözött kislány áll mikrofonok erdejében. A kezében jókora baba. Annak idején láttam a műsort is, amiben szerepelt. Mesét mondott. „Jancsika kutya akar lenni..." A műsort 1978-ban sugározta a televízió. Mintha csak tegnap lett volna, annyira emlékszem a kislányra is, a meséjére is. A televíziós szereplés után kilenc meséje Sebestyén Ádám neves mesegyűjtő könyvében is megjelent.

Falujában, Kakasdon érdeklődöm a járókelőktől: merre lakik Mátyás Rozália?

— A mesemondó kislányt keresi? — s kedvesen eligazítanak.

Rózsika éppen tizennégy éves. Sajnos, mostanában már nem mesél. Most itt kérem őt a gyerekek nevében:

— Rózsika! Mesélj még!

Kóka Rozália

A bunda

Mátyás Rózsika meséje

Volt egyszer egy ember s egy asszony. Volt azoknak egy olyan szép leányuk, hogy a napra lehetett nézni, de arra nem. Amilyen szép volt, olyan lusta is volt, ezért a faluban nem is akadt kérője.

Egyszer arra vetődött egy idegen legény, s annak erőst megtetszett a leány. El is ment hozzájuk, meg is kérte. Az apja s az anyja nagyon szívesen odaadta, nagyon örültek, hogy elveszi feleségül. Azt az egyet a lelkére kötötték, nehogy a leányukat megverje, mert ők úgy nevelték, mint az ablakban a virágot. A legény meg is ígérte, hogy soha nem fogja megverni.

Megtartották a lakodalmat. Az ember hazavitte az új asszonyt a házába s aztán járt minden nap az erdőbe dolgozni. Az asszony nem dolgozott semmit, egész nap csak heverészett az ágyban. Nagyon elkeseredett az ember, hogy ilyen rest feleséget kapott, de mit volt mit tenni? Meg nem verhette, mert azt fogadta, hogy soha az életben nem bántja. Hát egy nap odaállt a fogas elé és így szólt az öreg bundához:

— Hallod-e te bunda? Én elmegyek dolgozni, de mire hazajövök, te süss, főzz, takaríts, mert ha nem, ellátom a bajodat! Azzal elment, de a bunda csak nem mozdult a fogasról. Lesegette az asszony az ágyból, hogy mikor indul már meg a bunda. Úgy dél felé még oda is szólt neki:

— Jó lesz bunda komám már dolgozni, mert mindjárt itthon lesz az uram s akkor jaj lesz neked! — A bunda nem mozdult. Hazajön este az ember és látja, hogy minden úgy van, ahogy reggel hagyta. Hej, hogy megmérgesedett! Levette a bundát a fogasról és így szólt:

— Most lesz neked haddelhadd! Csak azt nem tudom, hogy hová tegyelek, hogy jól el tudjalak verni!

Erre kiugrott az asszony az ágyból egy ingben, egy pendelyben s így szólt a férjéhez:

— Hallod-e édes uracskám! Rakd csak ide ne, a hátamra! Itt jól el tudod verni. Nem kellett az embernek kétszer mondani. Rárakta a bundát az asszony hátára s egy csípős vesszővel jól elverte. Az asszony kiabált:

— Jaj! Édes uram, ne bántsd a bundát! Mindent megcsinálok inkább helyette!

Mosolygott az ember s gondolta magában:

— Hát csak ez kellett neked, asszony, hogy szorgalmas legyél?

Attól kezdve nem is akadt párja a faluban az asszony szorgosságának. Még ma is élnek, ha meg nem haltak. Itt a vége, fuss el véle.

Fotó: Karasz Lajos

Egyszer volt

Kedves Dorka!

A Völgységben járok, a Dél-Dunántúlon. Erdős, dimbes-dombos vidék. Ezen a tájon egymást érik az apróbb-nagyobb falvak. Azt is mondhatnám, hogy a mesemondók földjén barangolok. Bonyhád közelében van Kakasd. Ez az alig kétezer lakosú falu meséiről lett világhírű. Még a lexikonokban is megemlítik híres mesemondóit.

Ahogy beértem a faluba, mindjárt a műút mellett megpillantottam egy hatalmas, faragott székelykaput. Igen elcsodálkoztam, mert a kapu mögött nincsen ház. Elolvastam a feliratát és a ráfaragott évszámokat. Nagybajuszú bácsi állt meg mellettem. Megszólítottam:

Német szoba részlete (Hidas) Fotó: Karasz Lajos

— Miért áll itt ez a kapu magában? Mit jelentenek ezek az évszámok?

— Ez a kapu egy emlékmű. Ebben a faluban és itt a Völgységben legalább negyven faluban bukovinai székelyek is élnek. Ezek az évszámok a történelmük jelentős eseményeit őrzik. 1764-ben volt a Madéfalvi veszedelem. Erdélyben a székely határőrvidék népe fellázadt az osztrák zsarnokság ellen. Madéfalvánál ágyúval lőttek a felkelőkre. Sok ezren menekültek el otthonaikból. Bukovinába kerültek. Ott öt falut alapítottak. Hadik András jótevőjük tiszteletére Andrásfalvának és Hadikfalvának neveztek el egy-egy falut. A többi neve Istensegíts, Fogadjisten és Józseffalva lett.

1941-ben a mai Jugoszlávia területére költöztették az öt falu népét. Innen 1944 őszén menekülniük kellett, csak a puszta életüket menthették. A felszabadulás után itt, a Völgységben találtak ismét otthonra. Néhány baranyai és Bács megyei faluban is élnek bukovinai székelyek.

— Milyen nyelven beszélnek? — kérdeztem az apótól.

— Hát milyen nyelven beszélnének? — kérdezett vissza. Hiszen ők is magyarok! Az itt élők nagyon szeretik a falujukat, de a régi lakóhelyüket se felejtették el. Mesélnek róla, beleszőtték népdalaikba. Ilyeneket énekelnek: „Andrásfalva de szép helyen van...”; „A hadiki hegytetőn, integet a szeretőm.” A népdalaikat Kodály Zoltán kezdte gyűjteni először még Bukovinában. Többet felhasznált ezekből a Székelyfonó című művében is.

Kakasdon él Sebestyén Ádám, aki több száz népmesét gyűjtött a környéken élő székely mesemondóktól s négy vaskos kötetben meg is jelentette.

Hidason németek és székelyek élnek együtt. Az utcán is gyakran hallani német beszédet. A két nemzetiségű falunak közös tájháza van. Egy-egy szobát rendeztek be régi használati tárgyaikkal. Sok látogató jár a kicsi múzeumban. Gyakran jönnek külföldről is.

Most elindulok Kétyre. Itt hadikfalvi székelyek élnek. Már biztosan készülődnek a betlehemesek a karácsonyi ünnepekre. Szeretném meglesni, hogyan csinálják a maszkokat, a pásztorok hatalmas bőr jelmezeit.

Szeretettel üdvözöl: Balázs

hogy is volt?

„Pásztorok keljünk fel,
Hamar induljunk el!
Betlehem városába,
Rongyos istállócskába,
Siessünk, ne késsünk,
Hogy még ezen éjjel oda érhessünk,
Mi urunknak tiszteletet tehessünk."

(Részlet a hadikfalvi betlehemes játékból)

Fotó: Korniss Péter

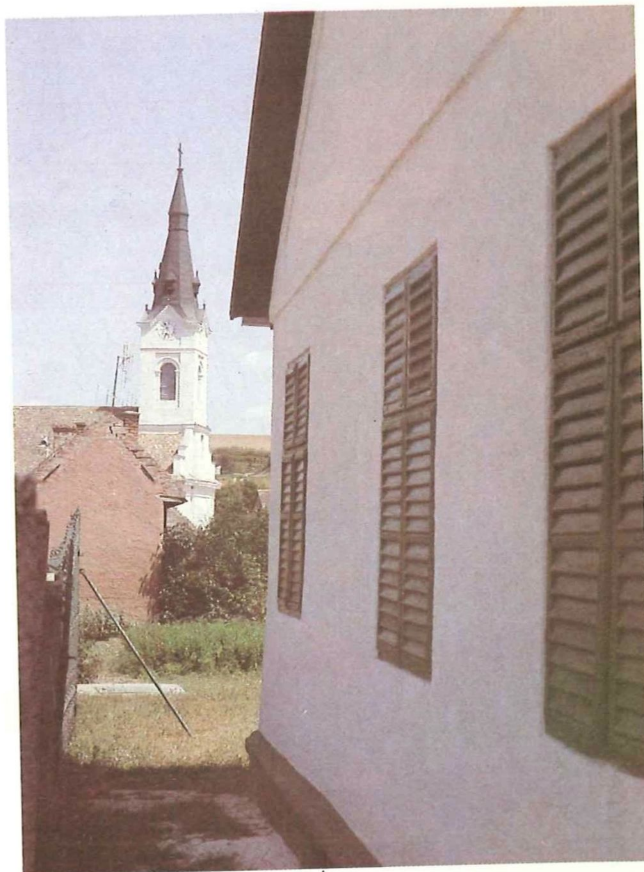
Betlehemezés

„A betlehemezés vallásos játék. Jézus születésének történetét mutatja be. Heródes római helytartó uralkodása idején Júdeában népesség-összeírást rendeltek el, mindenkinek szülővárosába kellett mennie. József és Mária Betlehembe mentek és ott szállást kerestek. Csak egy istállóban találtak menedéket, itt született meg az állatok között, a jászolban Jézus. Fényes csillag jelent meg az égen, angyal vitte hírül Jézus megszületését a pásztoroknak. A pásztorok és a háromkirályok — mai népies nevükön Gáspár, Menyhért és Boldizsár — felkerekedtek Betlehem városába, hogy köszöntsék az újszülöttet." (Képes magyar néprajz című könyvében így írja le röviden Bihari Anna és Pócs Éva).

A bukovinia székelyeknél a mai napig megmaradt ez az érdekes karácsonyi népszokás. Régen a játéknak csupa férfi szereplője volt. Máriát és az Angyalt is egy-egy fiatal fiú játszotta. A betlehemesek több héten át tanulták a szerepüket. Elkészítették a jelmezeiket, a kis fa „betlehemet". December 24-én éjfélkor a templomban játszották el először a betlehemest. Azután vízkereszttig (január 6-ig) sorra járták a falu házait. Ez idő alatt együtt is laktak valamelyik szereplő házában. Ahová befogadták őket, ott ajándékot is kaptak a játék végén. Az összegyűlt ételt, italt a betlehemezés befejezése után közösen fogyasztották el a csobán bálban.

Ma már nem szokás a házról házra járás. Inkább a művelődési otthonokban rendeznek egy-egy szép előadást, ahol összegyűlik a falu apraja-nagyja. Nagy esemény ez.

Az Andrásfalváról Kakasdra került székelyek betlehemesét a televízió is bemutatta. A Kétyen élő hadikfalviak játékát is filmre vették. Az érdi bukovinai székelyekét lemezen őrzik, hogy el ne vesszen ez a szép népszokás.

Kakasdi látkép

Feladatok:

1. Ajándékkészítés Mikulásra, karácsonyra, Szilveszterre. (A novemberi és decemberi kivágós és barkácsoldalon is találhattok ötleteket.)

2. Kezdjétek el a madarak etetését; gondoskodjatok a madáretetők folyamatos feltöltéséről is.

3. Bakancsos fürkészek! Keressetek fel olyan kirándulóhelyet, ahol már voltatok ősszel. Figyeljétek meg, a táj miben különbözik a régebbitől. (Hangok, színek, madarak, fák stb.)

4. Népszokások felelevenítése: Luca-naptól búza-, kukoricahajtatás a lakásban; Borbála-napon tették vázába a cseresznye, barack vagy mandula ágát. Tudod-e miért?

Luca-napon vizes tálkába tegyetek vattát. Erre szórjatok búzaszemeket. Karácsonyra arasznyira is megnő a zöldje. Az elpárolgott vizet időnként pótolni kell. Ugyanígy kihajtanak a félbetört kukoricacső szemei, ha 1-2 ujjnyi vízbe állítjátok egy magasabb peremű tálba. A friss zöld növény virág helyett dísze lehet az ünnepi asztalnak.

Simon István

December

Megérkezett a nagy vándor,
haja fehér, mint a hó.
Elfáradt már — indulj bátor
új év: frissebb utazó!

2.
MÉRFÖLD

Zsákbamacska

Vidám szórakozást nyújt a suli-bulin vagy szülnapi, névnapi bulin a zsákbamacska játék. Egy nylon tasakba vagy tornazsákba Vidám-fürkész annyi ajándékot rak, hogy mindenkinek jusson. Különböző mulatságos tárgyak legyenek a zsákban, pl. súrolókefe, kavics, kagyló, síp, madzag, ráncos krumpli, csorba bögre, rossz cipő, kibelezett játékautó stb. A Kíváncsi-fürkészek sorban kivesznek belőle egy-egy „ajándékot". A feladat az, hogy ezt az ajándékot szellemesen megköszönjék és elmondják, mire fogják felhasználni. A legötletesebb és legvidámabb megoldás gazdája megérdemli, hogy valódi ajándékkal, pl. egy szelet tortával, csokival jutalmazzátok.

Összeállította Gaál Ödönné,
rajzolta Görög Júlia

Karinthy Frigyes

Napló

(Részletek)

1898. november 26. Szombat

Ma kaptam e naplót papától, elég későn ugyan, mert épp egy hétig (múlt szombat óta) nem írhattam semmit. A Gizi meg azt akarná, hogy ezt szépen, lassan írjam. Persze! Hogyne!

1898. december 1.

Jövő hónapban már úgy fogom írni: 1899!!! Január 1-én. Addig ...Mikulás, karácsony és ami a fő! — bizonyítvány.

December 5. Hétfő

Ma Mikulás napja van, Józsi ugyancsak örül... Müller tanár avval tetézte örömömet, hogy tandíjat kell fizetni, ami azért rossz, mert nem szeretek pénzt kérni, tudván a mostani pénzzavar okát...

December 12. Hétfő

...Borbásnál nagy bakot lőttem. A rezgőnyárfát tanultuk, s róla azt, hogy ezüstös. Én felállok s aszondom: De hisz az énekben úgy van, hogy „lehullott a rezgőnyárfa arany színű levele!" Borbás aszondta, hogy: De sokat tud ön, hát a levél, ha lehull, nem arany színű?! Azt kérdeztem tőle, felelhetek-e még? Majd meglátja.

December 13. Kedd

13-ika szerencsétlen nap, melyet én ki nem állhatok, mert ma kedd van és rajz, amit én ki nem állhatok, mert Závodszky papa mindig szememre hányja, hogy egy lapom sincs. Meg földrajz is van, igaz ugyan, hogy ma nem volt felelés. Holnap megyünk az operába..., adják a Jancsi és Juliskát aztán a Babatündér híres balett operát. A gyerekek, akik semmivel nincsenek megelégedve, morognak ugyan, hogy heten egy páholyban...

December 21-én. Szerda

Rettentő nap... tőlem jó bizonyítványt várnak, s oly sok négyesem lesz... Minden tanár ellen el vagyok keseredve. Az iskoláról nem beszélek.

December 23-án. Péntek

...A suliban rettentő lárma volt, aztán jött Prém, s osztani kezdé a — bizonyítványokat. Engem majd a végire hagyott, s mikor odamentem, nem bírt ellenállni annak, hogy azt ne mondja: Ah, Karinthy, a bájos gyermek!... Aztán rohantam haza. Elképzelhetni, hogy fogadtak. Bejöttem ide a kisszobába, és mindjárt írtam a naplót... Holnap — karácsony!

December 24. Szombat

...Na, majd holnap írok a karácsonyestéről. Ki tudja, kapok-e valamit.

December 25. Vasárnap

Tegnap volt, igen. Karácsonyfa is volt. Na, azt ajándékkiosztás lett, és egy nagy Veltgeischte díszkönyvet, egy tollat, egy csinos noteszt kaptam. Tanti sajnált... A vacsora nagyszerű volt. Ma Tantival egyik ismerősénél voltunk...

December 26. Hétfő

...A jövő évben pediglen lesz a világvége, „Leonidász" csillag által elpusztulunk végre... Hát azért tanultam én, meg minden? Még az a jó a dologban, hogy nem hiszek benne.

December 31-én.

Egy negyedóra múlva már január elseje lesz... Bizony, 1898-ban nem volt boldog a magyar... nem voltam boldog én se. Mi minden lesz a jövő évben — mi mindent fogunk tenni? Hejh, ha a jövőbe tudnánk látni! Most olvastam ki a „Kőszívű ember fiait"-t Jókaitól, remek, de rossz vége van. Na! Csak boldog újévem legyen... már csak egy perc van hátra; rajta: e pillanatban 1899. január elsején Boldog új évet kívánok. Agyő, 1898.

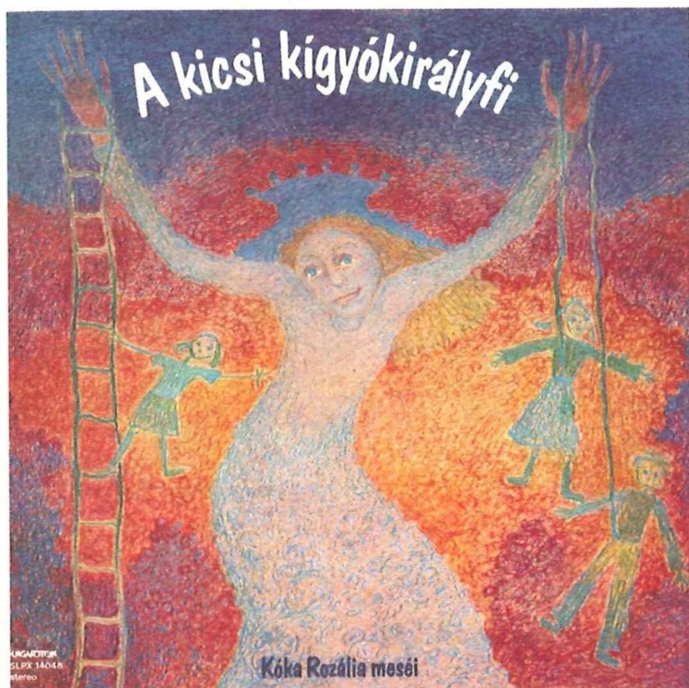
Barátunk a szép szó

Kicsi kígyó királyfi

Hallottam egyszer egy mesét. Címe: Kicsi kígyó királyfi. Kóka Rozália előadóművész, mesemondó állt a színpadon, székely népviseletben. A közönség feszülten figyelte a hős megpróbáltatásainak történetét. Tudtuk, moldvai tündérmese amit hallunk, de tanulsága olyan igaz volt, hogy azóta sem feledtem.

Mennyire örültem, amikor a napokban — a karácsonyi ajándékvásárlás lázában — egy lemez borítóján és a kazetták közt is a szemembe ötlött: Kicsi kígyó királyfi. Tehát újra hallhatom, s ha akarom, barátaim is hallhatják az egyik legszebb népmesét! Alaposan szemügyre vettem a borítót. Lám!

Az egyik oldalra három tréfás mese került. Közülük kettő „A három leján" meg „A tréfás farkas" bukovinai, a „Véka búza, véka rozs" című pedig Moldvából való. A lemez másik oldalán a Kicsi kígyó királyfi hallható. Kóka Rozália gyűjtötte és szerkesztette. A meséket ő maga mondja el — székely tájszólásban. Közben Gulyás Ferenc bukovinai és moldvai dallamokat furulyál. (A borítón Horóczi Margit „Mesemondó" című festménye.)

Gyermekkönyvhét — 1986

A Móra Ferenc Könyvkiadó életében mindig nagy esemény a gyermekkönyvhét. Az idei könyvhétre húsz új kötet megjelentetésével készült a gyermekek kiadója. Néhány kötet a választékból: a Világjáró varázscipők sorozatban a **Göndörű nyírfácska** című gyűjtemény orosz verseket és meséket tartalmaz. A Bölcs Bagoly sorozatban **D. Nagy Éva** könyvét, **A gyalogkakukk sivatagja** címűt, a Mit mesél . . . sorozatban **Schmidt Egon A madáretető vendégei** című kötetét, a Hetedhét Magyarország sorozatból pedig a **Szélanyó keresztlánya** című gyűjteményt ajánljuk figyelmetekbe.

A téli könyvvásár kiadványai is olvasókra várnak. Köztük **Dubov: Miért rosszak az emberek?; Dumas: A három testőr; Fekete István: Tarka rét; Scarry: Tesz-vesz szótár** és **Sebők Zsigmond: A legszebb mesék** című könyve.

Csak tessék, tessék...

Eladó a fenyődísz, olcsón adom! Itt a finom kürtőskalács! Most vásároljon! Három lemez, mindössze 50 forintért!. . .

Terjeng a vanília illat, hangzavar, embertömeg. Igazi vásári hangulat jellemzi a téli vásárt a budapesti Gyenes János Általános Iskolában, a Zápor utcában.

A rendezvényt papírgyűjtés előzi meg. Izgalmas a verseny, mivel a legtöbbet gyűjtő rajokat illetik a legjobb árushelyek. Így válthatják meg már előre szerencséjüket a vásározók. A jó hely fél siker.

Ezután a gyerekek rajonként eldöntik, mivel rukkoljanak ki, milyen portékát áruljanak. Nem mindegy, hogy karácsony előtt mit ajándékoz az ember. Az áruskála igen széles. Kapható itt falikép, fenyődísz, gyertyatartó, rongybaba, bábu, makramé virágtartó. . . De mindenki elhozhatta otthonról a már megunt, de jó állapotban lévő könyveit, lemezeit, kisebb tárgyait.

Sikeres volt a vásár és a bolhapiac. Egy 8. osztályos fiú például három meselemezt adott 50 forintért, mivel ő már ezeket nem hallgatja. Sokat segítettek a szülők is. A vállalatoktól reklám-szatyrot, matricát, naptárakat hoztak. A büfében is ők tevékenykedtek.

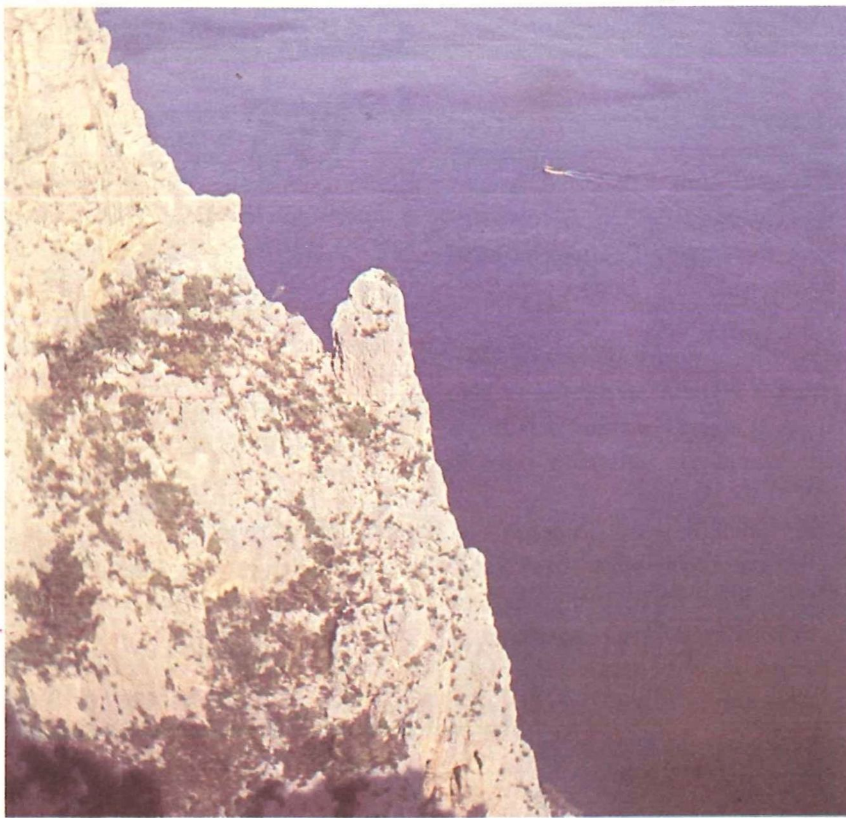
Herczeg Anna, Havas Attila és Pósán Ágnes negyedikes kisdobosok így meséltek élményeikről:

— Nagyon élveztük a vásárt. Mi annyi papírt gyűjtöttünk, hogy a portán is kaptunk helyet. Ott a legjobb, hiszen eladhattunk rögtön valamit az érkezőknek. Itt árultuk a kürtőskalácsot. Az osztályban régi könyveket, játékokat, dióhéj babát, rongybabát, gyurmaállatokat kínáltunk. A bevétel felével mi gazdálkodhattunk, a másik felét a csapatpénztárba adtuk. Magunk dönthettük el, mire fordítjuk pénzünket.

Tudjuk, sok iskolában nem újdonság, amit leírtunk. Ahol azonban nem tudnak róla, ott érdemes kipróbálni.

Zentai Mari

A Tirrén-tenger Caprinál

A szerző felvétele

Tengerek és óceánok

Tudtok úszni? Remélem igen. Ha még nem, tanuljatok meg mielőbb. Mert aki úszni tud, az előtt csodálatos világ tárul fel a víz alatt. Sziklák közt cikázó apró halak, lassan tovalebegő medúzák. Másutt az iszapos fenéken tengeri uborkák hevernek. Ilyeneket már az Adriai-tengerpartnál is láthattok. A trópusi tengerek azonban még titokzatosabbak. Hálószerű szarukorallok ringatóznak a vízben, másutt tűzpirosak a virágállatok. Öblös szájú, hatalmas csigaházak hevernek hófehér, tekervényes agykorallok zátonyai tövében. Örök mozgás, ezernyi szín.

Az életnek ez a pazar burjánzása azonban főleg a sekély vizekre jellemző. Itt még a tengerfenékig hatol a napsugár. De távolabb és mélyebb vizeken egyre kevesebb az élőlény. Az óceánok több kilométeres mélysége pedig többnyire víz alatti sivatag. Csakhogy ez sem mindig igaz. Éppen az utóbbi években — amikor a kutatókat már törpe tengeralattjárók is segítették óceánmélyi kutatásaikban — derült ki, hogy két és fél kilométer mélységben valóságos oázisok találhatók. Azokban hosszú csövű férgek, 20-30 cm-es kagylók, de főleg parányi baktériumok. Mi lehet a jelenség oka? Megfigyelték, hogy ezek a furcsa életközösségek mind sziklahasadékokból feltörő hévforrások környezetében találhatók. Ezek szállítják a baktériumok táplálékát, különböző vegyi anyagokat.

Korábban nemcsak a mélytengeri élet létezéséről nem tudtak, de a Föld több mint kétharmadát elfoglaló óceánokról is csak keveset. A technika fejlődése azután lassan feltárta az örök sötétség birodalmát. A mérések nyomán két különböző övezet rajzolódott ki: az egyik az óceáni hátságoké, amelyek 60 ezer kilométer hosszúságban húzódnak és több kilométer magasba emelkednek ki a környező mélytengeri síkságokból. A másik a mélytengeri árkok övezete, amelyek vagy a kontinensek partjait kísérik, mint például Dél-Amerikáét, vagy az óceánban levő hosszú szigetfüzérek egyik oldalát szegélyezik, mint a jellegzetes Japán-árok. Az árkok néhol 10 kilométernél is mélyebbek.

Nemrég rájöttek: mindkét övezetben különös jelenségek mennek végbe. A hátságok mentén az óceánok aljzata szétreped és évenként néhány centiméteres átlagsebességgel jobbra és balra távolodik. Ennek a következményei azok a repedezett hasadékvölgyek, amelyek a hátságok középvonalában húzódnak. Még furcsább a helyzet a mélytengeri árkoknál. Itt az óceán aljzata alábukik a mélybe, hátán, mint valami hatalmas szállítószalagon azzal a sok iszappal, agyaggal, homokkal, ami az évmilliók során a tengerfenéken lerakódott.

De hiszen ez azt jelenti — mondhatná valamelyiktek —, hogy az óceánok, ezek a hatalmas sósvizes medencék is növekednek vagy összehúzódnak. Igaz! Sőt, születnek óceánok, mint például a Vörös-tenger, amely tágulásának csak az elején tart. S vannak haldoklók, mint a Földközi tenger, amely Afrika és Európa szorításában előbb-utóbb — több millió év múlva — összezsugorodik. Ti azért még jókat fürödhettek szép kék vizében, ha arra jártok.

Dr. Juhász Árpád

Nagyító alatt a keresztcsőrű

Fotó: Bécsy László

Ha otthon vagy kirándulás közben egy konzervdobozt szeretnétek felnyitni, konzervnyitót használtok. A madarak szerszáma a csőrük, és ez is a rendeltetésének megfelelően alakult. A ragadozóké és a baglyoké görbe, hogy téphessék vele a húst; a sárszalonkáé hosszú, hogy a híg iszapban turkálhasson; a kanalasgémé olyan, mint a lapát: azzal szűri, szürcsölgeti a vizet, hogy a táplálékául szolgáló apró élőlényeket kiszedje belőle.

Van egy olyan madarunk, amelyiknek a csőre egészen furcsán alakult. Mintha csak torz lenne. Pedig nagyon is fontos, hogy így keresztben álljon. A madarat keresztcsőrűnek hívjuk. Ez a pintyféle főleg a fenyőtobozok apró magvaival él. Ahhoz, hogy a toboz erős pikkelyeit felnyitogassa, szerszámra van szüksége. Ügyesen bontogatja vele a magasban lógó tobozokat, papagáj módjára csimpaszkodik rajtuk és néha hangos „gip-gip" hangját hallatja. A hím tollai sárgáspirosak, a tojóé zöldessárgák. A fenyvesek lakói, ezért nálunk csak kis számban költenek, de nyár végétől rendszeresen felbukkannak kóborló csapatai. A keresztcsőrű ugyanis nagyon korán fészkel, a tojó gyakran már januárban vagy februárban tojásait melengeti valamelyik sűrű és jócskán behavazott lucfenyő ágainak védelmében. Hát ilyen furcsa madár a keresztcsőrű! Írjátok meg, ha megfigyeltétek valahol!

Schmidt Egon

Nyomolvasás

Izgalmas kalandregényekben, útleírásokban bizonyára sokat olvastatok a természeti népek, köztük az indiánok nyomolvasó tudományáról. Ti is nyomolvasók lehettek, sőt őrsi túrákon, kirándulással egybekötött rajfoglalkozásokon versenyt rendezhettek egymás között: melyikőtök ismeri fel a hóban vagy tavasztól a vízparti agyagban, sáros utak talaján az állatok jelenlétéről árulkodó lábnyomokat.

Telente a kertekben, gyümölcsösökben a hó alól kidobált levélkupac a fenyőrigók, a fekete rigók vagy a varjak táplálékszerző munkájára vall. A héjáig kicsipegetett fagyott alma vagy körte is. A hóban lépdelő varjak lábnyoma nagyobb a rigókénál. A farktollaikkal vékony barázdákat hagynak a hóban.

Könnyen felismerhető a hóban vagy az agyagos talajon az őzek, szarvasok lábnyoma is. Páros pataik szépen kirajzolódnak. Ahol szélesebb az egyes paták közötti távolság, ott vaddisznó járt. Érdekes, könnyen felismerhető nyomot hagy a mezei nyúl szökdécselő mozgása is.

Tavasszal a pangóvizek, tavak, pocsolyák, folyók partjain gyűjthettek érdekes megfigyeléseket a különböző vízimadarak lábnyomairól. Az ismert vagy még ismeretlen állatok lábnyomait meg is őrizhetitek. Kiállítást rendezhettek belőlük, ha folyékony gipszet öntötök a talált lábnyomokba, majd a gipsz megszilárdulása után késsel vagy ásóval kiemelitek az öntvényt. Gondos letisztítás után így megkapjátok az állat lábnyomának negatívját. Ha ezt az öntvényt napraforgóolajjal bekenitek, s újra jól folyó gipszpépet öntötök rá, kirajzolódik az állat eredeti lábnyomának mintája.

Télen a természet rejtetten ugyan, de él, még ha arasznyi vastag fehér lepel borítja is.

Fedezzétek fel hát tikait, s közelebb kerültök megértéséhez.

Agárdy Sándor

Múzeumot alapítunk

Harmincötödik születésnapját ünnepli 1987 áprilisában a Kisdobos. Az Úttörőszövetség által alapított színes, irodalmi gyermeklap első szerkesztői Zelk Zoltán és Nagy László voltak. A születésnapra egy emlékszám megjelentetésével és minikiállítással készülünk. Ehhez kérjük segítségeteket! Aki talál régi Kisdobost, esetleg régi leveleket, melyek lapunkkal kapcsolatosak, küldje el szerkesztőségünknek. Kérjétek szüleitek, tanítóitok segítségét. Írjatok emlékeikről, a régi kisdobosélményekről. Várjuk leveleiteket. Előre is köszönjük gyűjtőmunkátokat, Kisdobos-történeti gyűjteményünk gazdagítását. Rumann Anita ezt a szép, régi bélyeget küldte Magyarbólyból.

Találkozások

Még nyár volt, amikor Csillebércen találkozhattunk a Környezet- és Természetvédelmi Turisztikai Szaktábor kisdobosaival. Kellemes délelőttöt töltöttünk együtt. Ugyancsak jól sikerült Fürkész-napunk Szerencsen a városi és a környékbeli falvakból érkezett kisdobosokkal is szeptember 2-án.

Luca-nap

December 13-án szombaton, de. 10 órától Luca-napi Fürkész-találkozót rendezünk a Gazdagréti Közösségi Házban. Minden érdeklődőt szeretettel várunk. Cím: GKH Bp. XI., Törökugrató u. 9. (A Móricz Zs. krt.-ről 153-as busszal közelíthető meg.)

Kisdobos-barátok

Örömmel tudatjuk, hogy megalakultak az első Kisdobos-barát őrsök Zalaegerszegen a Kilián György Ált. Iskolában, Gávavencsellőn, Kétérközben és Budapesten a III. kerületi Zápor utcában. Barátaink vállalták, hogy egész évben tudósítóink lesznek. Itt jelentjük be, hogy a legjobb tudósítók csillebérci táborozáson vehetnek majd részt. Várjuk újabb kisdobos őrsök jelentkezését! Még nem késő.

Megrendelés

Januártól te is megrendelheted a Kisdobost. Ha a postán fizeted elő, saját nevedre, a lakáscímedre viszik. Előfizetési díja egy évre 60 forint. Az előfizetők között minden évben 20 db ajándékot sorsolunk ki.

Köszöntő

Testvérlapunk, a Pajtás december 20-án ünnepli 40. születésnapját. A kisdobosok, a majdani olvasók nevében gratulálunk.

Cserebere

Gyűjtöm a bélyeget, a szalvétát, a matricát. Hasonló korú gyerekekkel leveleznék: Vánkos Éva 4. osztályos tanuló, Kiskunhalas, Kölcsey u. 19. 6400

Olyan őrsökkel leveleznénk, amelyek tagjai szeretik a természetet. Főleg lányok jelentkezését várjuk, mert mi is azok vagyunk: Barátság őrs Mezőszilas, 2673. számú Zrínyi Ilona Úttörőcsapat 7017.

Szeretnék levelezni gyerekekkel: Harkó István Blc. 2., Ap. 4 Bta Lenin, 4351 Mures, Loc. Jernut Et. I. Románia

Levelezni szeretnék zene- és tánckedvelőkkel: Tinta Krisztina 10 éves, Szirmabesenyő, Széchenyi u. 8. 3711

A szeptemberi fejtörők helyes megfejtése

Keresztrejtvény: gyümölcsaszalás, lekvárfőzés. **Képrejtvény:** kíváncsiság. **Hiányos betűk:** fagyasztás. **Egészítsd ki:** csapatzászló. **Fák a tábortűzhöz:** tűzmester.

A szeptemberi fejtörők helyes megfejtéséért 50 forintos könyvutalványt nyertek:

Bóta Borsi, Fodor Gabriella, Kádár József, Kádár Péter, Lippei-Rózsa Katalin, Lippei-Rózsa Miklós, Zsámba Boglárka, Zsámba Zsanett, Budapest; **Balajti Tímea,** Veszprém; **Bencs Anita, Bencs Attila,** Nagyatád; **Borbély Tamás,** Mándok; **Böszörményi Beáta, Böszörményi Nikoletta,** Alsótold; **Dimitrov Gabriella,** Bulgária; **Fekete Kálmán, Fekete Boglárka,** Csongrád; **Görcs Andrea,** Baja; **Haumann Tamás,** Szeged; **Józsa Balázs,** Ajka; **Józsa Bernadett,** Ajka; **Kállai Sándor,** Vác; **Kálnoky László,** Szolnok; **Kecskés Lajos,** Nyírád; **Kerekes Péter,** Románia; **Kovács László,** Kecskemét; **Kristóf Krizanta Amanda,** Tapolca; **Lassú Viktor,** Balatonkenese; **Lukácsi Csaba,** Románia; **Makk Marci őrs,** Barcs; **Molnár Attila,** Nyírbátor; **Molnár Eszter,** Mátramindszent; **Molnár Éva,** Nyírbátor; **Molnár Katalin,** Mátramindszent; **Molnár Orsolya,** Mátramindszent; **Nagy Patrícia,** Eger; **Némedi József,** Tiszaföldvár; **Nyéki Gábor,** Ács; **Nyéki Zsolt,** Ács; **Nyulász Viktória,** Sárbogárd; **Parti Brigitta,** Nagykanizsa; **Pozsonyi Zsuzsa,** Vámosmikola; **Rabi Zoltán,** Fertőszentmiklós; **Szabó Rita,** Pécs; **Tormási Katalin,** Méntelek; **Tormási Mihály,** Méntelek; **Vadas Ágnes,** Karancsalja; **Vadász Ibolya,** Ásványráró; **Vajda János,** Kadarkút; **3/a osztály,** Előszállás.

Kőszegi Ágnes munkája, Pomáz

Csanádi Imre

Karácsonyi pásztorok

Ki pattogtat-durrogtat
karikásostorral?
pitt-patt, dirr-durr,
karikásostorral?

Ki tülkölget-tutulgat
hosszú ökörszarvon?
tlillu-tlullu,
cifra ökörszarvon?

Ki kolompol-csilingel
kolomppal-csengővel?
klot-klot, csing-ling,
kolomppal-csengővel?

Karácsonyi pásztorok,
pásztorok,
azok pattogtatnak,
azok durrogtatnak,
azok tülkölgetnek,
azok tutulgatnak,
azok kolompolnak,
azok csilingelnek,

zörgetik a kiskapukat,
háborítják a kutyákat,
házról házra járnak,
pohár borért köszöntenek,
kalácsért kántálnak.

Vallató Géza

Karácsonyi mondóka

Ezüst fényű
fenyő alatt
hét doboz
hét dobozban
hét toboz
Tobozokban
aranymag
aranymag
Aranymadár
csipegesse
gyémánt csengős
fenyőd alá
letegye
letegye

Hrabovszky Henrietta munkája, Kazincbarcika

Postafiók 100

Kedves Barátaim!

Szeptember óta járja az országot Fürkész Balázs. Kalandozásai során megismertet bennünket hazánk híres tájegységeivel, azok népművészetével. Ahogy írásait olvasom, rádöbbenek, milyen keveset tudok Magyarországról. Még szerencse, hogy vannak barátaim, akik Balázs levelére válaszolnak s elmondják, hogyan ápolják szűkebb hazájuk hagyományait. Így mindannyian „bekukucskálunk ide-oda", s közben észre sem veszszük, mennyit tanultunk.

Az első levél Naszályról érkezett: *„Kedves Fürkész Balázs! Szeretettel meghívunk szeptember 20-ra, szüreti mulatságunkra. A mi falunkban most kezdik újra föleleveníteni a néphagyományokat. A felvonulás 15 órakor kezdődik, 20 órakor pedig a bál lesz. Idén már mi, kisdobosok népviseletben felülhetünk az egyik kocsira a tanító nénikkel. Szeretnénk veled is megismerkedni, és beszélgetni az idei terveinkről. Nagyon várnak a naszályi 645. számú Kossuth Lajos úttörőcsapat Arany János rajának kisdobosai."*

Igazán jó volt kézbe venni **Tóth Gabriella** 10 éves kisdobos levelét. Nemcsak a tartalma tetszett, hanem a gondos külalak is. *„Én kifürkésztem, hogy a mi városunkban, Vácon milyen hagyományok és emlékek vannak. 1764-ben Mária Terézia látogatása alkalmából megépítették a kőkaput, de az uralkodó nem ment át alatta, mert azt hitte, hogy csapda. 1849. április 4—5-én volt a váci csata. Görgey csapatai győztek a császári csapatok felett. Az emlékmű a ligetben található a Gombás-patak hídjánál. Városunk 1944. december 8-án szabadult fel a német megszállás alól... Hogyan ápoljuk a hagyományokat? Minden év szeptemberében búcsút rendeznek, húsvétkor tojást festenek. Karácsonykor a Március 15. téren hatalmas karácsonyfát állítanak fel. Még azt is kifürkésztem, hogy itt írta Petőfi Sándor az „Anyám tyúkja" című versét."* (T. G. Vác, Ernst Thälmann tér 22. 2600)

Ügyes játékötletet adtak egymásnak Kállón a kisdobosok és úttörők: *„A negyedik osztályos pajtások nekünk, ötödikes ifjú úttörőknek a következő feladatot adták: Gyűjtsük fel Kállón a népszokásokat, népdalokat, közmondásokat, mondákat. Szorgos hangyákká változtunk, gyors munkába kezdtünk. Magnóval, jegyzetfüzettel jártuk a falut. Idős néniket, bácsikat kerestünk fel. Munkánk végeztével meghívtuk a negyedikeseket, akik a feladatot adták, és bemutattuk a gyűjtött anyagot. Elénekeltük azt a két népdalt, aminek szinte biztos, hogy az eredete Kállóra vezethető vissza. Bizony sokat nevettünk azon a csalimesén, amit egy idős bácsitól hallottunk. Fogadalmat tettünk, hogy tovább ápoljuk a népszokásokat. Ugye jó, hogy ilyen gyerekek is vannak?"* **Budai Ildikó** Kálló, Körzeti Általános Iskola Ságvári út 10. 2175)

Bizony nagyon jó, hogy ilyen gyerekek is vannak, és jó lenne, ha még többen lennének! Reméljük a levelek elolvasása után kedvet kaptok ti is.

Rövidesen itt a várva várt téli szünet. A szép ünnep és a szilveszteri mulatságok között talán marad egy kis idő a társasjátékra is. **Németh Gabriella** okos ötletét szeretném elmondani nektek, mely még a balatoni nyaraláskor született. *„Az Otthontól az iskoláig nevű társasjátékot játszottuk, amikor kitaláltam, hogyan lehetne érdekesebbé, izgalmasabbá tenni a játékot. Ez a módszer szerintem valamennyi társasjátéknál alkalmazható. Első változat: a dobókockán a páros számok előrelépést, a páratlan számok hátralépést jelentenek. Második változathoz két dobókocka kell. Az egyik kockát leragasztjuk papírral úgy, hogy lehessen írni rá. A kocka papírral fedett három oldalára — (mínusz) jelet a másik három oldalára + (plusz) jelet írunk. Utána dobunk a két kockával. Az egyik — vagy + jelet, a másik számot mutat. Ha + jelet dobtunk, akkor annyi mezőt lehet előre lépni, amennyi számot mutat a kocka. Ha pedig — jelet, akkor hátra kell lépnünk annyi mezőt, amennyi számot mutat a kocka."* (N. G. Szeged, Szabadkai út 13. 6729)

Mindannyiótoknak kellemes időtöltést, boldog, békés ünnepeket kívánunk. Leveleiteket továbbra is várja barátotok:

Dobos Dorka

Busai Orsolya munkája, Nagyoroszi

TÉL–FÜRKÉSZEK DALA

Gyárfás Endre verse
Nádas Gábor zenéje

C7 F Fis° G7 C C C°
Vén De - cem - ber

Dm G7 C C° Dm G7 C C7 F C
hó - sza - kál - la; fe - hér pely - hek sza - ka - dá - sa. Sza - káll mé - lyén kis fé - szek;

F C D7 G7 C C° Dm G7 C C°
mene - dék a cin - kék - nek. Té - li tá - jak hó - va - rá - zsa, für - ge szánkó

Dm G7 C C7 F C F C/G G7 C
csussza - ná - sa... für - ké - szek-nek, hó - ha-hó, té - li á - lom nem való...

Em H7 Em G/D
Tél - a - pó - ka put - to - nyá - ban mennyi - mennyi mu - lat - ság van! Kor - cso - lyá - zás,

D7 Am D7 G7 C C° Dm G7
sí - e - lés, víg hó - em - ber - é - pí - tés. Vén De - cem-ber nem - so - ká - ra

C C° Dm G7 C C7 F Fis° C/G G7 C C6
ban-du - kol majd messzi táj - ra. Nyomá - ban egy if - jú jár, úgy hív - ják, hogy Ja - nu - ár.

Alojzy Nagel A nyírfa inge

A tölgyfán, a bükkfán, a fenyőn és a nyírfán kívül már minden fa felöltözött.

Természetanyó nagy kosarában már csak egy bunda, egy kiskabát, egy mellény és egy ing maradt. Természetanyó megkérdezte:

— Kinek nincs még ruhája?

Elsőként a hatalmas tölgy szólalt meg mély hangon:

— Nekem.

A visszhang hízelegve ismételte:

— kem... kem... kem... — az egész erdő csak úgy zengett.

A tölgy megkapta Természetanyótól a bundát.

— És még kinek? — hangzott a kérdés.

Akkor a bükk szólalt meg szintén olyan hangosan, mint a barátja. Ő kapta a kiskabátot.

— És még kinek nincs ruhája?

A többi fa közül halkan szólalt meg a fenyő. Az övé lett a mellény.

Természetanyó már haza akart indulni, amikor észrevette a ruhátlan nyírfát.

— Hát te miért nem szólsz, hogy nincs ruhád? — kérdezte tőle.

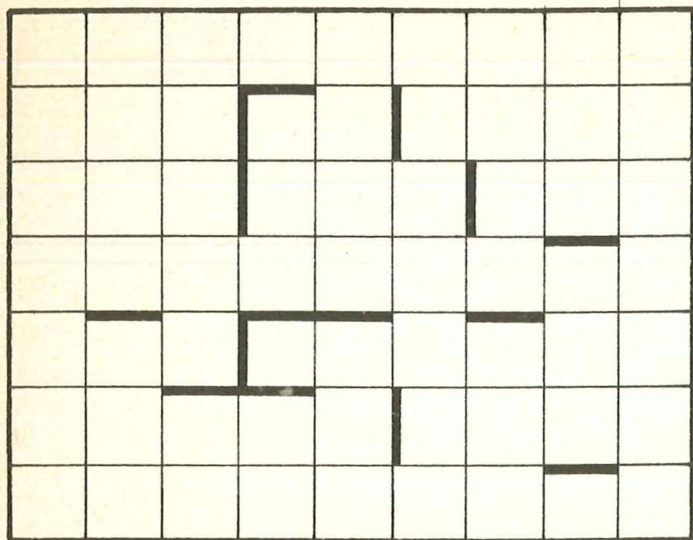
A nyírfa így válaszolt:

— Szégyellem magam, mert meztelen vagyok.

Természetanyó odaadta neki az inget, mert már semmi más nem volt a kosarában. És azóta legyen tél, tavasz, nyár vagy ősz, a nyírfa mindig csak azt az egy inget hordja.

Dabi István fordítása

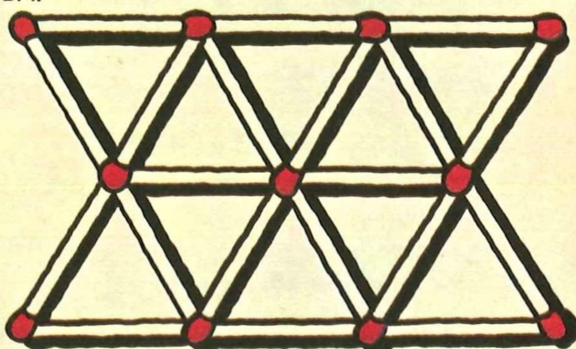
DECEMBERI FEJTÖRŐ

Keresztrejtvény

Rejtvényünk egy kissé eltér az eddigiektől. Most is be kell írni a megfejtéseket, de a megadott szavak közül három rövidebb szó már nem fér bele a négyszögbe. Ebből a három szóból egy összetett szót lehet alkotni, ez lesz a megfejtés, ezt a szót kell a keresztrejtvényből beküldeni.

Megfejtések: ÓLOMÖNTŐK, KARÁCSONY, DISZNÓTOR, ÓZONDÚS, REPKÉNY, DOBOSOK, RADARÉ, ODÉBB, SIMON, TEST, ZENE, VONÓ, URÁN, NÖVŐ, ÍVEL, ABC, IDA, ARO, ŐRÁ, ONI, FEL, TOM, OVI, BEM, SÍN, SÍP, OVO, TŐ, SI, ÉR, BÁ.

Gyufarejtvény

Rakd ki ezt a 10 háromszöget. El kell venni
1 gyufát úgy, hogy 8 háromszög maradjon,
2 gyufát úgy, hogy 8 háromszög maradjon,
3 gyufát úgy, hogy 8 háromszög maradjon.
A megfejtést rajzban küldd be.

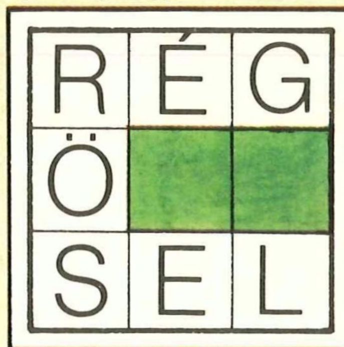
Pótold ki

Írd be a hiányzó betűket; a függőleges oszlopokban neveket kapsz. A pótolt betűket olvasd össze!

Cseles lóugrás

Ebben az ábrában lóugrásban egy szó olvasható. Nem mondjuk meg, hogy hol kell kezdeni. Olvasd el!

Sorbarakó

Találd meg a helyes választ a kérdésekre. Ha betűnként beírod, minden betű kap egy számot. Rendezd a betűket a számok szerint sorba. Egy szót kapsz, amellyel december vége felé biztosan találkozol.

csillogó	1	14	3	4	2	15
haragosan beszélt vele	10	11	12	8	13	7
al ellentéte					6	5
téli sporteszköz					15	9

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

A rejtvények megfejtését december 27-ig juttassátok el nyílt levelezőlapon szerkesztőségünkbe. Cím: Budapest, Postafiók 100 1502.

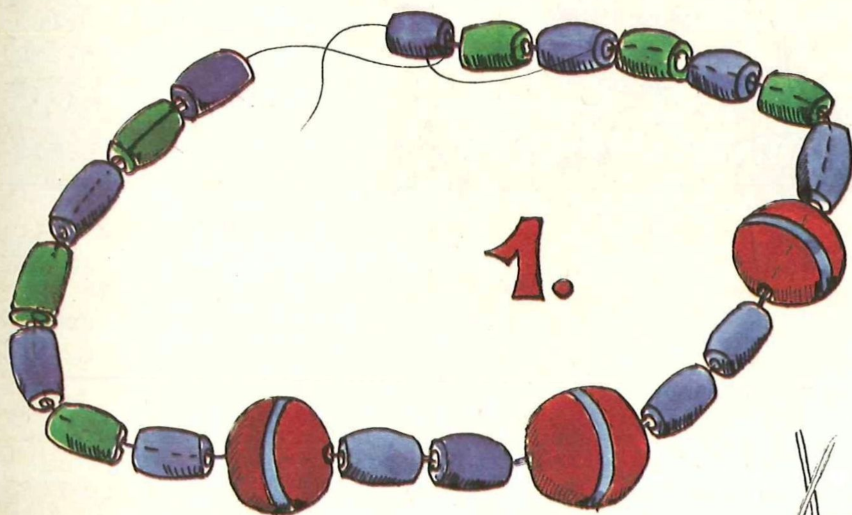
Ajándék — sóból, lisztből

Ha az otthoni lisztet, sót kicsit megdézsmáljátok, vízzel összekeverve csodálatos nyakláncot, karkötőt, érdekes figurákat csinálhattok belőle. Vegyetek egyforma mennyiségű — egy-két maréknyi — sót és lisztet. Kevés vízzel gyurma keménységűre gyúrjátok össze és már formázhatjátok is. Először az egyszerűbbekkel próbálkozzatok: a *nyaklánchoz* (1) való golyókat, rudacskákat ne felejtsétek el kifúrni még száradás előtt. A *medálokat* (4; 5) rizsszemekkel, gyöngyökkel, gombocskákkal még szebbé tehetitek. Ha ki akarnának potyogni a helyükről, technokollal ragasszátok oda. Kifesteni is ekkor kell: egy nap alatt még a nagyobb darabok is kőkeményre száradnak. Temperával, vízfestékkel színezhetitek, de az ékszerekhez jobb a körömlakk, mert nem fogja meg viseléskor a ruhát. Kisebb tükördarabot szépen tapasszatok körül: ajándék lehet a *tükrös* (3).

A karácsonyfára — mivel a sókerámia „nehéz, mint a só" — csak kisebb vagy áttört (átlyukasztott) figurákat akasszatok. Az *angyalka* (6) fejét külön formázzátok és pálcikával tűzzétek a törzséhez. Gyöngyből fűzhetitek a haját, ruháját csipkedarabokból, szárnyát pedig színes papírból vagy csokipapírból lehet ragasztani.

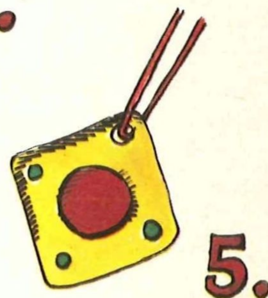
Jó munkát és boldog karácsonyt!

Hoppál Judit

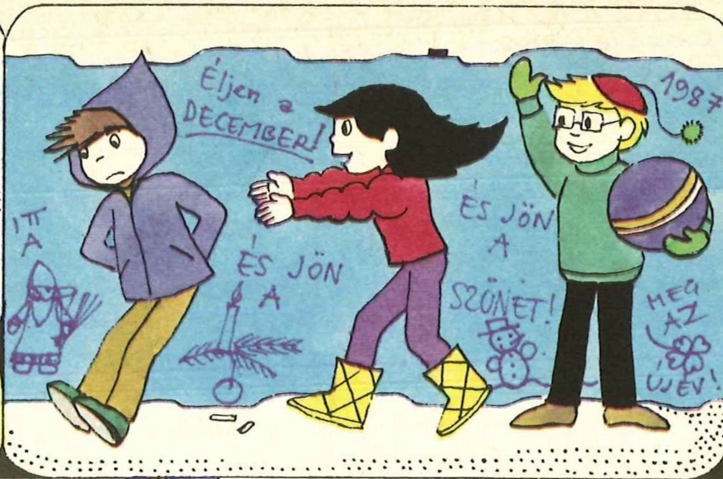

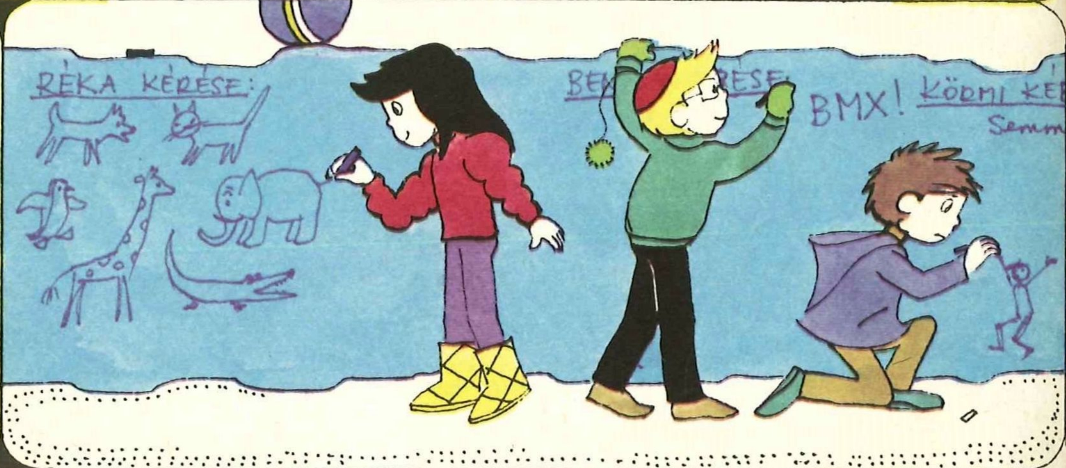
A KÉK KERÍTÉS

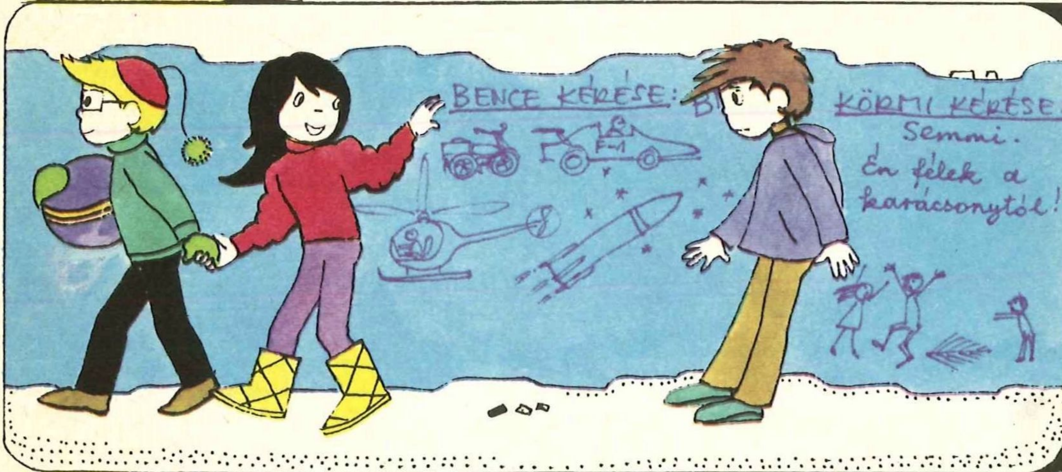
Van valahol egy kék kerítés, amelyik szereti, ha rajzolgatnak rá.

– Gyere, focizzunk! – hívta Körmit Réka és Bence. De Körmi csak nézett maga elé.
– Úgy látszik, megint veszekednek a szülei – súgta Réka.

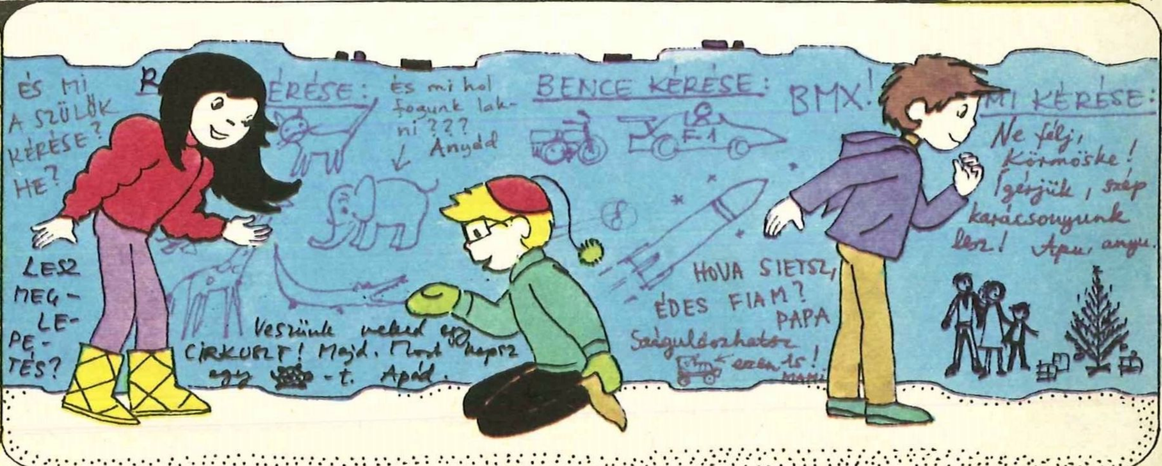
– Mivel vidítsuk fel? – töprengett Bence. – Megvan! Rajzoljuk le, mit szeretnénk kapni karácsonyra!
– Mind a hárman munkához láttak – de Körmi eltakarta előlük a rajzát…

Másnap csodálkozva bámulták a kék kerítésre. Előző este szülői értekezlet volt, s a szülők hazafelé menet ráírták a véleményüket gyerekeik rajzaira.

Réka és Bence nagyot nevetett a feliratokon. És most már Körmi is elmosolyodott egy picit…

Marék Veronika